

**TIJDSCHRIFT
VOOR
NUMISMATIEK**

EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

JANUARI-FEBRUARI 1979 - VOL. XXIX - Nr. 1
TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

IS HET STUK VAN 40 FRANK (WERELDTENTOONSTELLING BRUSSEL 1935) EEN WETTIGE MUNT OF EEN PROEFSLAG ?

Maurice COLAERT

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

<i>Redactie</i>	André VAN KEYMEULEN Jules Lootenslaan, 33 9620 - ZOTTEGEM
<i>Lay-out, publiciteit</i>	Fernand JOURET Wemmelsesteenweg, 159 1090 - BRUSSEL
<i>Thesaurie, verzending</i>	Pierre le MAIRE De Broquevillelaan, 53 - Bus 12 1200 - BRUSSEL
<i>Druk</i>	Drukkerij VAN DER POORTEN Diestsesteenweg, 624 3200 - KESSEL-LO
<i>Bijdrage</i>	Beschermend lid : 500,-BF Lid : 325,- BF - Buitenland : 375,- BF te storten op P C R - 000-0846038-04 van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde te 1200 - BRUSSEL of via de afdelingen

INHOUD

Is het stuk van 40 frank (1935) een wettige munt of een proefslag ?	3
De 14de eeuwse muntschat van Manderfeld	5
Ongerijmdheden op de munten van de Staten van Brabant	11
Verslag van algemene vergadering van het E G M P	15
De Feniks - medaille	18
Nieuwe aanmuntingen en bankbiljetten	19
Bibliografie	23
Hoekje van de verzamelaar	27
Veilingen en catalogi	30
Te weerhouden data	34
Afdelingen	35

Foto blz 1

Gouden soeverein Albrecht en Isabella (1598-1621)
Brabant Brussel Zonder datum (1612-1617) 5 10 g
Diameter 29 mm
Verzameling Penningkabinet Brussel

De uitgifte van dit stuk werd bepaald bij koninklijk besluit van 20 december 1934, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 6 januari 1935. Dit besluit werd genomen krachtens de besluitwet van 26 oktober 1926 en de wet van 12 juni 1930, waardoor de Staat gemachtigd is pasmunten uit te geven bestemd om de kleine coupures te vervangen die door de Nationale Bank van België in omloop gebracht zijn voor rekening van de Thesaurie. De inleiding van het besluit van 20 december 1934 herinnert er aan dat krachtens artikel 2 van de wet van 12 juni 1930 de aldus uitgebrachte munten wettige koers hebben. Artikel 1 luidt als volgt : «Art 1 Volgens de vastgestelde behoeften en binnen de perken bepaald door de wet van 12 juni 1930, zullen tijdens de duur van de internationale werelttentoonstelling van Brussel 1935, herdenkingsmunten van 40 frank geslagen worden uit een legering van zilver en koper»

De artikelen 2, 3, 4 en 5 bepalen achtereenvolgens de karakteristieken van de voorzijde, de keerzijde en het kantschrift, het gewicht, het gehalte en de diameter.

Volgens de bepalingen van artikel 1 moest de duur van de aanmunting dus samenvallen met deze van de werelttentoonstelling.

Maar een besluit van 1 juni 1935, gepubliceerd in het Staatsblad van 2 juni en van kracht wordend op 12 juni, stipuleert : «Art 1 De herdenkingsmunten, waarvan de aanmunting door voornoemd koninklijk besluit van 20 december 1934 toegelaten werd ter gelegenheid van de internationale Werelttentoonstelling van Brussel 1935 en het Eeuwfeest van de Belgische Spoorwegen, zullen een nominale waarde hebben van 50 frank in plaats van 40 frank».

Art 2 Deze stukken zullen dezelfde moduul en dezelfde karakteristieken hebben als deze vermeld voor de stukken van 40 frank in ons voornoemd besluit van 20 december 1934.

Art 3. De stukken van 50 frank, geslagen krachtens het huidige besluit zullen wettige koers hebben zoals de andere pasmunten».

In werkelijkheid werden van het stuk van 40 frank slechts enkele exemplaren vervaardigd die volkomen in overeenstemming waren met de voorschriften van het koninklijk besluit van 20 december 1934, te weten dus met het kantschrift. Alle exemplaren zijn met Franstalige omschriften en uiteraard van uiterste zeldzaamheid. Er bestaan ook latere aanmuntingen, minder zeldzaam maar toch weinig voorkomend, die uit diverse metalen vervaardigd zijn en hetzij een effen hetzij een gekartelde kant hebben

De auteurs van de verschillende catalogi over de Belgische munten komen niet tot een akkoord wat betreft de kwalifikatie die men moet geven aan het stuk met het kantschrift. Eigenaardig genoeg repertorieert Dupriez dit stuk slechts na de latere aanmuntingen en beschouwt hij het evenals deze laatsten als een proefslag. Het is tamelijk ongerijmd om van **proefslagen** te gaan spreken bij **latere aanmuntingen**. Morin brengt het stuk onder bij de proefslagen terwijl De Mey voor «munt» opteert en er aan toevoegt dat het stuk nooit officieel in omloop gebracht is. Philippen en de door de Cercle d'Etudes Numismatiques gepubliceerde catalogus beschouwen het bewuste stuk als een «munt».

Om het probleem op te lossen dient men zich te steunen op de notie «wettige koers». Indien het stuk wettige koers gehad heeft, dan speelt het hoegenaamd geen rol hoeveel exemplaren ervan vervaardigd werden

Op datum van 1 juni 1935 en a fortiori op deze van 12 juni, was de Wereldtentoonstelling volop in gang. Tot op dat ogenblik waren de reeds vervaardigde en aan de bepalingen van het koninklijk besluit van 20 december 1934 beantwoordende stukken van 40 frank wettelijke betaalmiddelen met een wettige koers en koopkracht. Dit is echter maar van korte duur geweest vermits het besluit van 1 juni deze stukken op een ongebruikelijke manier ontmuntte, meer bepaald door het besluit te wijzigen dat het type in leven geroepen had. Hoewel dit besluit voortaan alle wettige waarde en koopkracht ontnam aan de bestaande exemplaren kon het echter niet het feit ongedaan maken dat deze munten eens wettige stukken geweest zijn. Geen enkele menselijke autoriteit is in staat het verleden te veranderen

DE 14de EEUWSE MUNTCHAT VAN MANDERFELD

Willy VANDERPIJPEN

Op 1 juni 1977 werd in het gehucht Tornbach te Manderfeld een pot met zilverstukken gevonden. Heel toevallig was dit niet want op de plaats van de vondst was men reeds enige weken aan het graven in de hoop er resten van het Karolingisch palatium te vinden.

Men heeft er inderdaad oude muurresten kunnen blootleggen die evenwel uit latere periodes dateren. Bij één dezer muurresten werd de pot met munten gevonden. In een halve kring errond lagen een aantal Franse groten tournoois verstrooid. In totaal (munten in kruik + errond verstrooide) kreeg ik 522 munten te zien. Naar gezegd wordt door de vinder lagen een 40-tal munten rond de kruik !

Manderfeld ligt in de provincie Luik en was het meest oostelijk dorp van België. Sedert de fusies van gemeenten maakt Manderfeld deel uit van Büllingen.

Het vinden van deze muntschat wekte in het gebied een ware goudkoorts op. Hier gingen de journalisten van de plaatselijke kranten zeker niet vrijuit vermits zij onmiddellijk na het vinden artikelen met spectaculaire titels lieten verschijnen vaak doorspekt met valse beweringen. Om wilde opgravingen te vermijden moest de eigenaar zelfs zijn perceel laten afsluiten !

De vindplaats. De kruik werd gevonden bij de muurresten

Tornbach ligt ongeveer 2 km buiten het dorp. Het gebied was reeds vroeg bewoond of toch doortrokken. In de omgeving liepen een stel Romeinse wegen (o a van Trier naar Aken en van Reims naar Keulen). Romeinse munten en andere Romeinse voorwerpen werden er immers gevonden. In de spectaculaire krantenartikelen na de vondst wordt zelfs beweerd dat er in het gebied munten gevonden waren uit de 8ste eeuw voor Christus, hetgeen wij gerust als science-fiction kunnen beschouwen.

Tornbach zal in de Karolingische tijd wellicht een koninklijk palatium geweest zijn, al dan niet het «palatium Manderfeld». Archeologische vondsten wijzen alleszins in die richting. Munten uit de Karolingische tijd werden beslist **niet** gevonden al hadden begin juni enkele op sensatie beluste journalisten dat graag gewild: «Am Spätmorgen (woensdag 1 juni) wurden 45 Münzen aus der Karolingische Zeit entdeckt...». Zoals wij verderop zullen zien betreft het hier Tournooisen van Filips de Schone. 's Anderendaags gaf de Kölnische Rundschau volgend commentaar: «Die Münzen sind noch nicht genau untersucht worden. Es wird vermutet dass Sie aus der Zeit Karls des Grossen stammen. » Naast deze bewering worden drie 14de eeuwse munten afgebeeld waarvan de groot tournoois wat de voorzijde betreft op haar zijde ligt en wat de keerzijde betreft op haar hoofd staat.

Eerst in de 14de eeuw wordt Tornbach in geschreven documenten vermeld. Het «castrum et dominium in Torrenbach» zou dan in bezit geweest zijn van Friedrich von Daun die tussen 1324 en 1346 wordt vernoemd.

Manderfeld behoorde in de 14de eeuw tot de zich nogal onafhankelijk gedragende heerlijkheid Schönberg, eertijds door het vorstendom Prüm gesticht. Vanaf 1374 behoorde deze heerlijkheid toe aan het keurvorstendom van Trier.

Het merkwaardige in de vondst van Manderfeld is het grote aantal munten uit Keulen (313 of 60 %). Het betreft hier allen grosspfennige geslagen te Bonn tussen 1324 en 1332. Dit grote aantal is merkwaardig gezien de bloeitijd van de Keulse munt toen reeds definitief voorbij was. Om dit te begrijpen is het nodig dat ik een kleine munthistorische schets van het gebied maak vanaf de Karolingers die o.m. ook te Keulen munten sloegen. De basis was de zilveren penning. Dit is lange tijd in West- en Centraal Europa de belangrijkste en quasi de enige geslagen muntsoort geweest. Duitse keizers en aartsbisschoppen van Keulen sloegen in deze stad zilveren penningen van hetzelfde gewicht en dezelfde legering als de Karolingische. Het muntrecht, dat een regaal recht was, werd vanaf de 10de eeuw regelmatig door de keizer aan zijn leenmannen gedelegeerd, zo o.m. ook aan de aartsbisschop van Keulen. Het verschijnsel van de 11de en 12de eeuw is dat de penning minder en minder ging wegen. In Oost- en Zuidwest Duitsland werden zeer dunne penningen geslagen aan één zijde bedrukt, de zgn. brakteaten. In Westfalen en Keulen werden evenwel nog steeds penningen gedrukt van hetzelfde gewicht en gehalte als de Karolingische. Elders daarentegen kwam men tot zeer kleine penningen; in Vlaanderen o.m. was de penning nog zowat 1/3 van wat de Karolingische geweest is. Het gevolg was natuurlijk dat deze Keulse penning een zeer groot omloopgebied had, vooral in het Neder- en Middellrijngebied en vooral daar waar kleinere ontwaarde penningen geslagen werden. In de 2de helft van de 13de eeuw begon zijn aanzien te dalen. De redenen

hiervan zijn o.m. de vele valse, afgesleten en nageslagen stukken die in omloop waren. Daarenboven werden t.g.v. een geschil met de stad geen penningen meer in Keulen geslagen zodat de oude «Kölner Pfennige» verdwenen. Het hoogtepunt van de Keulse munt ten Westen van zijn oorsprongsgebied situeert zich in het laatste kwart van de 12de eeuw; dit blijkt ondermeer uit zijn grote aanwezigheid in vondsten uit die periode te Brussel, Montfalize, Beveren, Tihange... In de 2de helft van de 13de eeuw was de Keulse munt er duidelijk teruggedrongen door andere vreemde munten, vooral Engelse sterlingen. In de schat van St. Vith is er op de ongeveer 1470 stukken geen enkel Keuls (einde 13de eeuw). Ondertussen waren reeds vanaf de 2de helft van de 13de eeuw in Westfalen en het Rijnland de Engelse sterlingen en wat later de Franse tournooisen van grote betekenis geworden.

Deze Keulse grosspfennig had het gewicht van de goede Keulse penning uit de 12de - 13de eeuw. Ook het aspect verschilde weinig, enkel werd hij niet in Keulen geslagen en dat staat er duidelijk op vermeld! Misschien heeft deze grosspfennig voor de bezitter zo duidelijk gerefereerd naar de sterke penning dat hij er onvoorwaardelijk in geloofde. De meest zakelijke, meest nuchtere verklaring is deze van een handels- of zakenrelatie van onze 14de eeuwse bezitter met het keurvorstendom! De rest klinkt nogal sentimenteel naïef.

Zoals zoëven reeds gemeld, had de Engelse sterling zich vanaf het midden van de 13de eeuw ook in Westfalen en Rijnland verspreid als originele Engelse munt of nagebootst. Het verschijnsel van nabootsingen kwam in de middeleeuwen zeer frekwent voor. Het waren trouwens zelfs niet de geringsten die gingen nabootsen. In onze schat komen 133 (25 %) sterlingen voor door keizer Lodewijk van Beieren (1314-1347) te Aken geslagen. Het zijn vrij getrouwe kopieën van Engelse sterlingen van één der Edwards (1277-1372) waarvan trouwens ook 4 stukken te Manderfeld gevonden zijn. Wanneer een munt nagebootst werd wijst dit zeer duidelijk op haar succes. Dit succes was nadelig voor de vorst die niet de maker ervan was maar in wiens gebied ze circuleerde. De vorst had uit de muntslag vaak niet geringe inkomsten. Een middel om hieraan te ontsnappen was deze munt nabootsen met een eigen omschrift dan wel. Het uiterlijk aspect dat duidelijk naar de succesrijke munt refereerde boezemde dan wel vertrouwen in. De te Aken nagebootste sterlingen zijn zoals gezegd naar het model van deze van de Edwards.

Een iets later gecreëerde munt die internationaal van grote betekenis is geworden is de in 1266 voor het eerst door Lodewijk IX van Frankrijk geslagen groot tournoois. In Frankrijk was er op dat ogenblik nood aan een grotere munt. De penning was er in gewicht teruggevallen op 1/4 van de oorspronkelijke Karolingische. De groot tournoois was 12 penning waard of 3 sterlingen of 3 goede Keulse penningen. In Manderfeld werden 41 groten van Filips IV gevonden en 2 van zijn voorganger Filips III.

Deze tournooisen zijn zeer typisch: op de voorzijde een kruis met errond PHILIPPUS REX (voor Filips III slechts één P) en rond die legende een christelijk geïnspireerd gezegde, nl. BNDICTV SIT NOME DNI NRI DEI IHV XRI. De keerzijde vertoont een gestileerd kasteeltje met errond TURONUS CIVIS waarrond 12 lilies. Deze groot werd overal aanvaard en nagebootst, zeer dikwijls met een eigen type. Behalve deze

43 Franse is er in de Manderfeldse schat slechts 1 groot voorhanden, namelijk één uit Praag die quasi niet meer aan zijn Frans voorbeeld herinnert.

Wat te Manderfeld merkwaardig is, is wel dat al deze groten niet in de kruik met de andere munten zaten maar wel errond verspreid in een straal van ongeveer 5 meter gevonden werden. Maken zij deel uit van de schat en zijn zij er om een of andere reden uitgeraakt? Dit is wellicht uitgesloten gezien het zowal allemaal dezelfde stukken betreft. Waren zij dan eerder begraven en dan door dezelfde die later op dezelfde plaats zijn Keulse, Akense en Brabantse stukken begraf? Wellicht wel want deze stukken dateren allen uit 1290, dus praktisch 35 jaar voor de Keulse stukken. Op dat ogenblik sloeg de Franse koning Karel IV ook tournooien zodat kan aangenomen worden dat deze toen circuleerden. De meest aanvaardbare verklaring situeert zich evenwel in het domein van het bijgeloof. Het was immers een zeer verspreide

Kruik waarin de schat van Manderfeld verborgen was

gewoonte dat rond een kostbaar voorwerp dat begraven werd een kring die uit allerlei voorwerpen kon bestaan getrokken werd. Wie zich binnen deze kring begaf werd er gevangen gehouden. Deze groten tournooien lagen in een halve kring om de schat verspreid!

Concluderend mogen wij stellen dat het wel gevaarlijk is te beweren dat de Manderfeldse schat volledig representatief zou zijn voor de muntomloop in dit gebied. De Keulse stukken spelen er een te grote rol. Wel komt het belang op dat ogenblik van sterlingen en tournooien duidelijk aan bod. Bij het samenstellen van een muntschat kan een bepaald toeval een grote rol gespeeld hebben.

Samenstelling van de vondst van Manderfeld

	AANTAL	%
Grosspfennige van Heinrich II von Vinreburg (1306-1332) (Noss 21-35)	313	59,69
Sterlingen van keizer Lodewijk IV van Beieren (1314-1347) (Menadier 82-83) te Aken geslagen	130	24,90
Penning van keizer Adolf van Nassau (1292-1298) (Menadier 78) te Aken geslagen		0,19
Penningen van keizer Friedrich II (1215-1250) (Menadier 49 e v) te Aken geslagen	2	0,38
Doppelpfenning van Balduin van Luxemburg, keurvorst van Trier (1307-1354) (Noss 11-12)		0,19
Halve groot van Jan I van Luxemburg (1309-1346)		0,19
Groot van Jan I van Luxemburg, koning van Bohemen (1311-1346)	1	0,19
Groot van Adolf VIII (1308-1348) graaf van Berg	1	0,19
Sterlingen van Jan III van Brabant (1312-1355)	19	3,63
1/4 groten van Jan II van Brabant (1294-1312)	3	0,57
Groten tournooien van Filips IV van Frankrijk (1285-1314)	41	7,85
Groten tournooien van Filips III van Frankrijk (1270-1285)	2	0,38
Maille blanche van Karel IV van Frankrijk (1322-1328) (Lafaurie 247)	1	0,19
Pennies van Edward I, II of III van Engeland	4	0,76
Niet geïdentificeerd	2	0,38

522

Bibliografie

- E. BERNAYS & J. VANNÉRUS, Histoire numismatique du comté puis duché de Luxembourg et de ses fiefs. Brussel, 1920
A. DE WITTE, Histoire monétaire des comtes de Louvain, ducs de Brabant. Deel I. Brussel, 1894
J. LAFAURIE, Les monnaies des rois de France. Deel I. Parijs-Bazel, 1951
J. MENADIER, Die Aachener Münzen, in Zeitschrift für Numismatik, 30 (1913), blz. 321-422
A. NOSS, Die Münzen der Erzbischöfe von Köln, 1306-1547. Deel II. Keulen, 1913
A. NOSS, Die Münzen von Trier. Deel I. Bonn, 1916

ONGERIJMDHEDEN OP DE MUNTEN VAN DE STATEN VAN BRABANT (1577-1581)

PH. VAN HEURCK

Eenieder die belang stelt in de muntslag van onze gewesten ten tijde van Filips II, kent voorzeker de prachtige muntstukken die door de Staten van Brabant, in opstand tegen het gezag van de koning, tussen 1577 en 1581 in omloop gebracht werden.

Wanneer men deze aanmuntingen wat nauwkeuriger gaat bekijken, dan stelt men volgende ongerijmdheid vast, namelijk dat de Staten, in opstand tegen Filips II, muntstukken uitgeven waarop de vorst afgebeeld staat en nog steeds de titel van «Hertog van Brabant» ⁽¹⁾ voert. Betreft het hier een vergetelheid of een vergissing? Om de zaak te begrijpen is het wenselijk de historische gebeurtenissen aan te halen ..

In 1576 kende ons land woelige tijden. Na de uitpattingen van de hertog van Alva en de onlusten met de Calvinisten, waren onze gewesten in een binnenlandse strijd verwickeld die weldra een vorm van verzet tegen de koning aannam. De gouverneur Requesens stelde alles in het werk om het tijt te doen keren en ons land van de totale ondergang te redden, maar hij ging zodanig in zijn werk op dat hij eraan bezweek alvorens de tijd gehad te hebben een opvolger aan te duiden. Het land was dus aan zijn lot overgelaten en er was geen enkele hogere autoriteit die het met de koning verbond. Een dergelijke situatie was nog nooit voorgekomen. De Raad van State, een oude instelling met groot aanzien, nam de gelegenheid te baat om zichzelf tot wettelijke regering uit te roepen en nam in naam van Filips II de staatszaken waar. In het verre Spanje kon Filips II maar geen beslissing nemen inzake de opvolger voor het goeverneursambt en beperkte hij zich ertoe de bijeenkomst van de Staten Generaal formeel te verbieden.

De Staten van Brabant daarentegen beriepen zich op hun vroegere voorrechten en vrijheden en durfden het aan de vorst ter orde te roepen. Had de koning immers geen trouw gezworen aan de blijde intrede ter gelegenheid van zijn troonsbestijging? Aangespoord door de moed en durf van de Brabanders, begonnen de Staten van de overige gewesten hun voorvaderlijke rechten op te eisen. In gans het land broeide het verzet en op 4 september 1576 werden de leden van de Raad van State - waarvoor de natie zich wantrouwde omwille van hun toewijding voor de Spaanse zaak - aangehouden en sloeg het land de weg in naar de revolutie. De Staten Generaal belemmerde de uitvoering van de verordeningen van Filips II en vergaderde om de Raad van State zijn wil op te leggen. Voortaan nam de vergadering de macht in handen en besloot dat het land van de Spanjaarden moest gezuiverd worden, dat de vroegere voorrechten die door Filips II genegeerd werden terug van kracht werden en hoopte aldus dat op die manier het land opnieuw de vrede zou terugvinden die ze broodnodig had.

Uiteindelijk, na lang aarzelen, besliste Filips II een nieuwe goeverneur naar de Nederlanden te sturen, namelijk Don Juan, wiens gezag de Staten Generaal onmiddellijk weigerde te erkennen.

Bij de Pacificatie van Gent stelde het land zich op tegenover de vorst en dicteerde hem zijn voorwaarden. Na een kortstondige officiële verschijning, zag Don Juan zich verplicht zich om veiligheidsredenen in het kasteel van Namen terug te trekken (juli 1577). Feitelijk was hij nog slechts in naam de goeverneur van de Nederlanden want in werkelijkheid was zijn effectief gezag tot nul herleid. De sterke man op dit ogenblik was de Prins van Oranje, die bijnaam gekregen had van de Zwijger... Hij had al spoedig ingezien welke voordelen hij uit een dergelijke situatie kon halen. Hij stuurde er op aan dat de Staten Generaal tot het uiterste zou gaan in de opstand tegen Filips II.

De Staten bestatigden hun situatie door de uitgifte van hun eigen munten. De daalder en de stuiver van de Staten werden over het ganse land verspreid en toonden de verzuchting van de Staten «Pace et Justitia»; vrede die hun voornaamste betrachting was en de bevestiging van de oude voorrechten inhield. Maar op de voorzijde van voornoemde muntsoorten beeldden zij nog steeds het portret af van de vorst tegen wiens gezag zij in opstand waren terwijl zij ook nog zijn titel vernoemden van hertog van Brabant.

Noch een vergetelheid, noch een vergissing zijn aan de basis van dergelijke ongeërgdheid. Ondanks de revolutionaire koorts die in het land heerste, hebben de Staten welbewust dergelijke muntstempels laten vervaardigen. Het land was immers in opstand gekomen tegen de Spaanse koning omdat deze zich niet hield aan de beloften of overeenkomsten. De natie was geenszins van plan om zich de moeizaam verworven rechten en privilegiën te laten ontnemen. Hoewel onze voorouders heftig reageerden tegen de gewelddadige houding van hun vorst, durfden zij niettemin diens wettigheid, verworven langs goddelijk recht, niet in twijfel trekken. De opstandige Staten wilden onder geen beding breken met de koning en de Kerk.

De Staten weigerden nog langer te gehoorzamen aan Filips II; zij overlaadden hem met verwijten en beschouwden hem niet meer als soeverein vermits hij zijn eed van getrouwheid niet te na gekomen was. Dit belette niet dat Filips II de natuurlijke prins bleef, de zoon van keizer Karel en de erfgenaam van de hertogen van Boergondië. Voor de Staten diende men onderscheid te maken tussen de rechten van het land enerzijds en de rechten van de prins anderzijds. Zij waren overtuigd van de wettelijkheid van hun opstand, maar durfden niettemin het rechtmatig karakter van het erfenisrecht betwisten. Hoe groot ook hun grieven waren tegen Filips II, toch haalde hun traditioneel respect voor de dynastie de bovenhand. In een brief aan Filips II, bevestigden ze immers dat ze in hem steeds hun soeverein en natuurlijke prins zullen erkennen.

Op 9 februari 1577, tijdens de Unie van Brussel, verklaarden de Staten dat de Spaanse onderdrukking hoe langer hoe barbaarser en gewelddadiger werd maar beriepen zij zich ook op hun verplichte gehoorzaamheid tegenover de vorst. Zij durfden hun opstand nog niet verder uitbreiden en lieten voorlopig nog steeds munten slaan met de beeltenis van hem die hun natuurlijke prins bleef.

Het was pas in 1582 dat de Staten een stap verder gingen en Filips II volkomen afzweerden. Intussen zagen munten op naam van de hertog van Anjou het daglicht. Pas later, na het verraad van deze laatste, erkende Brabant geen enkele soeverein meer en verklaarde het zichzelf onafhankelijk.

Dit gaf aanleiding tot de uitgifte van de Robustusdaalders en de gouden leeuwen, maar toen was op de munten reeds geen sprake meer noch van Filips II, noch van een natuurlijke prins.

(1) Dit fenomeen deed zich gelijktijdig voor in de overige provincies, het graafschap Namen en het hertogdom Luxemburg uitgezonderd. De Staten namen het initiatief voor de aanmuntning op naam van Filips II.

VERSLAG VAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN HET E.G.M.P. GEHOUDEN TE BRUGGE OP 29 OKTOBER 1978

De algemene vergadering van het E.G.M.P. werd gehouden te Brugge op 29 oktober jl. De heer Paul De Baeck, voorzitter, opent om 10 uur de vergadering in het prestigieuze kader van de Gothische zaal van het Brugse stadhuis. Hij vraagt een paar ogenblikken ingetogenheid ter nagedachtenis van de sinds de vorige algemene vergadering overleden leden. Vervolgens geeft hij het woord aan de heer Taelman, voorzitter van de afdeling Brugge. Deze heet de aanwezigen welkom en dankt iedereen die zich ingezet heeft voor de organisatie van deze algemene vergadering.

De heer De Baeck geeft lezing van het jaarverslag van de beheerraad :
«Telkens wanneer het noodzakelijk was is de beheerraad bijeengekomen en werden verscheidene punten meermaals besproken ondermeer een geschil tussen twee leden van het Genootschap, de oprichting van een nieuwe afdeling, uiteenzetting van verschillende standpunten aangaande de tijdschriften, bespreking van onze statuten en de jaarlijkse bijdrage en tenslotte de benoeming van een derde ondervoorzitter. Wij maken van de gelegenheid gebruik om nogmaals een oproep te doen tot samenwerking onder de afdelingen in de schoot van het Genootschap.

Iedereen weet dat een verzamelaar niet zal aarzelen om voor een stuk duizenden franken te betalen maar dat hij anderzijds zal tegenstribbelen voor een kleine bijdrage. Wij hopen dat iedereen de noodzaak tot SOLIDARITEIT zal begrijpen, indien het Europees Genootschap wil blijven verder ijveren en zelfs verder bestaan

Wij doen hiervoor een oproep tot ieder lid.

Gedurende 28 jaar heeft het Genootschap zich ingespannen voor de bevordering van de numismatiek. Onze tijdschriften worden zowel in het buitenland als in België gewaardeerd. Het zou spijtig zijn om na zoveel jaren inspanning en moeite thans belet te worden in de verwezenlijking van ons ideaal, de Numismatiek, die tevens onze Vrijtijdsbesteding is.»

De heer H. Dewit, algemeen secretaris, brengt verslag uit van de activiteit van de beheerraad. Hij herinnert aan de vergaderingen en de besproken punten en handelt speciaal over de problemen aangaande het behoud en de kosten van de tijdschriften

De heer P. le Maire leest het verslag van de penningmeester voor. Hieruit blijkt dat voor 1978 de inkomsten en uitgaven omzeggens gelijkwaardig zijn zodat voor 1979 de huidige jaarlijkse bijdrage kan behouden blijven.

De heer Vandercammen, voorzitter van de afdeling Gent, vraagt het woord. Hij is van oordeel dat de afdelingen de leden moeten weigeren die hun bijdrage voor het Genootschap niet betalen. Hij stelt trouwens vast dat de activiteit van het Genootschap zich praktisch beperkt tot de publikatie van twee tijdschriften terwijl de leden weigeren een bijdrage te betalen voor een tijdschrift dat ze in feite toch niet lezen. Hij zelf brengt trouwens kritiek uit op deze tijdschriften. Hij kondigt aan dat de

afdeling Gent niet meer de betaling zal eisen van het abonnement op het tijdschrift indien de overige afdelingen het ook niet doen

De voorzitter herinnert er aan dat de beheerraad samengesteld is uit ondermeer al de afdelingsvoorzitters en dit opdat hij zou ingelicht zijn over de opinie van de afdelingen aangaande de problemen welke de leden aanbelangen. Hij vraagt zich derhalve af of het in die optiek aangewezen is dat een afdelingsvoorzitter op die manier moet tussenkomen op een algemene vergadering zoals de heer Vandercammen vandaag gedaan heeft. In verband met het tijdschrift merkt de heer De Baeck op dat het leveren van kritiek zeer gemakkelijk is en dat diegenen die ze uiten over het algemeen ook diegenen zijn die de laatste zijn om publikatiemateriaal aan te brengen. Verder wijst hij erop dat de doelstelling van het Genootschap absoluut niet is het aantal verzamelaars tot het oneindige uit te breiden, doch wel de vorming van numismaten. Elke afdeling zou dus een inspanning moeten opbrengen om de vorming van haar leden te bevorderen. Hij komt tenslotte nogmaals terug op de solidariteitsnotie, aangehaald in zijn jaarverslag.

Na deze repliek vraagt de voorzitter de algemene vergadering, zoals voorgeschreven in de statuten, twee verifikateurs aan te duiden voor het nazicht van de boekhouding. De heer Maréchal uit Brugge en de heer Van Laeken uit Antwerpen stellen zich hiervoor kandidaat en de algemene vergadering keurt hun kandidatuur goed.

De voorzitter stelt ook de algemene vergadering voor om de benoeming van de heer Dewil uit Tienen als ondervoorzitter van de Nederlandstalige afdeling te bekrachtigen.

Hij brengt eveneens de vergadering in kennis van het feit dat de traditionele penning van het Genootschap dit jaar opgedragen is aan de heer Robert Orban, voorzitter van de afdeling Mons. Hij overhandigt hem een exemplaar van de penning en feliciteert de heer Orban voor de diensten en de ijver die hij aan zijn afdeling en aan de numismatiek in het algemeen betoond heeft en nog steeds betoont.

De vergadering eindigt om 1^u uur.

Onmiddellijk daarop opent de heer Taelman, voorzitter van de afdeling Brugge, de academische zitting die ingericht is naar aanleiding van de 25ste verjaardag van deze afdeling. Hij begroet de aanwezigen onder wie de heer Provinciegouverneur, de heer Burgemeester en de heer Schepen van Kultuur van de stad Brugge en de voorzitter van het Europees Genootschap. Hij dankt in het bijzonder de stedelijke autoriteiten voor de toelating deze zitting in de Gothische zaal van het stadhuis te laten plaats hebben.

De heer Taelman geeft een bondige historiek naar aanleiding van de uitgifte van een medaille door de afdeling Brugge. Deze toont inderdaad een reproductie van de gouden helm van Lodewijk van Male.

Vervolgens geeft de heer De Baeck een lezing van groot historisch belang over de oorsprong en de jetons van het Brugse Vrije.

De heer Schepen van Kultuur van de stad Brugge brengt op zijn beurt hulde aan de lokale afdeling van het Genootschap, haar objectieven en de rol die zij vervult.

De heer De Baeck overhandigt aan de autoriteiten de penning van het Genootschap en de medaille van de afdeling Brugge. De zitting wordt besloten met een erewijn.

De deelnemers hadden de gelegenheid om de prachtige tentoonstelling te bewonderen van de munten van de graven van Vlaanderen die te Brugge aangemunt werden alsook van de Brugse gildepenningen.

«DE FENIKS» - MEDAILLE DOOR A. DARVILLE

De firma Fibru-Fisch, Edmond Rostandstraat 59 te 1070 Brussel (P.C.R. nr. 000-0017141-69) heeft na de medaille «Dante Alighieri» door Alphonse Darville (zie *Tijdschrift voor Numismatiek* 1978, blz. 151) thans van dezelfde kunstenaar de medaille «De Feniks» uitgegeven

Deze éézijdige medaille is uit brons vervaardigd, heeft een diameter van 80 mm en toont de mythologische vogel die zich uit zijn as verheft. De prijs van de medaille, met schrijn en sokkel, bedraagt 650 BF.

NIEUWE AANMUNTINGEN EN BANKBILJETTEN

Maurice COLAERT

Bahama eilanden

Ter gelegenheid van de vijfde verjaardag van hun onafhankelijkheid (in 1973) gaven de Bahama eilanden twee grote zilverstukken (50 mm) uit van 10 dollars en twee goudstukken (27 mm) van 100 dollars.

Canada

Het jongste door Canada op de markt gebracht goudstuk van 100 dollars, 1978, houdt onbetwistbaar een boodschap in. De voorzijde toont de klassieke beeltenis van koningin Elisabeth II, gegraveerd door Arnold Machin. Op de keerzijde komt een formatie voor van twaalf ganzen tijdens hun vlucht naar de ijsvelden, wanneer de nestbouwtijd aangebroken is. Zij symboliseren de tien provincies en de twee territoria van Canada en zij worden omgeven door een tweetalig omschrift «Together into the future - Ensemble vers l'avenir» (samen naar de toekomst). Hierbij denkt men onmiddellijk aan de provincie Quebec die zich voorgenomen heeft de eventuele afscheiding aan een referendum te onderwerpen. Het ontwerp van het muntstuk is van de hand van Roger Savage en is werkelijk zeer geslaagd te noemen. Des te spijtiger dat het stuk alleen met gepolijst veld aangemunt wordt en bijgevolg niet voor alle beurzen geschikt zal zijn. Het stuk weegt ongeveer 17 gram en de oplage is beperkt tot 200 000 stuks.

Duitse Democratische Republiek

Uitgifte van twee stukken van 10 mark. Het eerste is uit zilver en herdenkt de beroemde scheikundige Justus von Liebig. Oplage : 75 000 exemplaren. Het tweede stuk is uit koper-nikkel en werd in omloop gebracht ter herdenking van de ruimtevlucht waaraan naast een Sovjet kosmonaut ook een Oostduitser deelnam.

Frankrijk

Ons buurland zal in 1979 een muntstuk van 2 francs uitgeven. De voorziene karakteristieken : zuiver nikkel, 7,5 g en 26,5 mm. Op de voorzijde, de Zaaister binnen een achthoek. De rand zal gekarteld zijn.

Ierland

Dit land brengt een nieuw bankbiljet van 10 pounds uit. Op de voorzijde bevindt zich het portret van Jonathan Swift (1667-1745) en op de keerzijde een detail van de plattegrond van Dublin, door John Rocques, gepubliceerd in 1756.

Israël

In de jaarlijkse reeks Hanukka-munten (lampen van de synagoog) werd in 1978 een stuk van 25 pounds uit koper-nikkel uitgebracht, dat een 14de eeuwse uit Frankrijk afkomstige lamp afbeeldt.

Man (eiland)

Het eiland Man neemt alle gelegenheden te baat om stukken op de markt te brengen. Thans wordt een crown aangeboden om de 300ste verjaardag van de muntslag te herdenken.

Nieuw-Zeeland

Uitgifte van een stuk van 1 dollar, 1978, ter herdenking van de kroning van koningin Elisabeth II. Op de keerzijde staat de afbeelding van het Nieuw-Zeelandse parlamentsgebouw. De munt is uit koper-nikkel, maar voor de verzamelaars is ook een versie uit zilver gemaakt.

Noorwegen

Met datum 1978 zijn aldaar twee herdenkingsmunten verschenen. Het betreft een zilverstuk van 50 kroner (36 mm, 27 g, 800 000 exemplaren) voor de 75ste verjaardag van koning Olaf V en een stuk van 5 kroner uit koper-nikkel (29,5 mm en 3 miljoen exemplaren) dat de 350ste verjaardag herdenkt van het Noorse leger.

Oostenrijk

In de traditionele reeks herdenkingsmunten werd een stuk van 100 schilling uitgebracht dat de 700ste verjaardag van de slag bij Dürnkrut herdenkt terwijl een ander van 50 schilling geslagen werd ter ere van de toondichter Franz Schubert. Eveneens met datum 1978 kwamen nog twee stukken van 100 schilling op de markt. Zij werden aangemunt ter aandenken aan de stad Villach en de Tunnel van Arlberg.

Pakistan

Een goudstuk van 500 rupees en een zilverstuk van 100 rupees werden geslagen om de honderdste verjaardag van de geboorte van de dichter Allama Mujammedi Iqbal te herdenken.

Papoea - Nieuw Guinea

Gouden pseudo-munt van 100 kina 1978

Peru

Nieuwe omloopmunten van 5 en 10 soles uit een aluminium-brons legering.

Samoa

Ter herdenking van de 50ste verjaardag van de eerste overtocht Verenigde Staten-Australië per vliegtuig werd een stuk van 1 dollar, 1978, geslagen uit zilver (5 000 exemplaren) en uit koper-nikkel (20.000 stuks).

Spanje

Spanje brengt een nieuw bankbiljet van 5.000 pesetas in omloop dat gedateerd is van 6 februari 1976. Op de keerzijde: de voorgevel van het Prado museum.

Tchecoslovakije

Stuk van 50 korun, 1978, zilver, naar aanleiding van de 100ste verjaardag van de historicus en muziekkriticus Zdenek Nejedly.

Zuid-Korea

Naar aanleiding van het 42ste wereldkampioenschap schieten (1978) werden stukken uitgegeven van 5 000 won uit zilver en van 500 won uit koper-nikkel.

FOUNDED 1666

SPECIALISTS IN

Greek, Roman and Byzantine Coins
British and Commonwealth Coins
Foreign Coins and Banknotes
20th century coins and new issues

LISTS

Numismatic Circular. Monthly
£2 p.a. U.K. & Europe, £5 or U.S. \$13 Rest of the World

Modern Coins and Banknotes. 5 times p.a.
£1 p.a. U.K., £1.50 Europe, £2.50 or U.S. \$6.50
Rest of the World

Numismatic Book List free on application
to Book Department

Spink & Son Ltd
5-7 King Street, St James's, London SW1
Telephone 01-950 7888 Cables: Spink London SW1
Telex: Spink Westcham Ldn 268512

BIBLIOGRAFIE

BOEKBESPREKINGEN

Tommaso BERTELE : Numismatique Byzantine. (Editions NR te Wetteren)

De uitgeverij Numismatique Romaine te Wetteren kondigt het verschijnen aan van aangehaald werk, op punt gesteld en aangevuld met platen door Cecile Morrisson. De publiciteitsfolder stelt het boek als volgt voor :

Het boek van Tommaso Bertelè over de fundamentele karakteristieken van de Byzantijnse numismatiek biedt een duidelijke en wel doordachte synthese over het muntwezen tijdens het Byzantijns keizerrijk van de 5de tot de 15de eeuw. De auteur behandelt vooreerst de ikonografie en vervolgens de monetaire karakteristieken zoals de intrinsieke en theoretische waarde van de diverse muntsoorten en hun onderlinge verhouding. De referentiewerken gaan niet verder dan 1261, maar deze studie daarentegen behandelt in het bijzonder de periode van de Paleologen waarvan de auteur veruit de grootste specialist terzake is, dank zij de analyse van de munten enerzijds en die van Griekse of Italiaanse documenten anderzijds. Hij legt hier werkelijk de grondslag voor de 13de - 15de eeuwse muntgeschiedenis die vóór hem onbegrijpbaar bleef.

De referenties van de oorspronkelijke editie werden aangevuld en op punt gesteld teneinde de huidige stand van onderzoek nopens de voornaamste punten van de Byzantijnse numismatiek naar voor te brengen. Talrijke tabellen, waarin de meest recente analyses in verwerkt zijn, brengen een massa inlichtingen over het gehalte van de gouden en de zilveren munten. De meeste van de in de tekst vermelde munttypen staan op de 15 platen van het boek afgebeeld.

Het werk eindigt met twee onuitgegeven bijdragen over de numismatiek van de Paleologen. De eerste gaat over de medekeizer. In de tweede bijdrage brengt de auteur opheldering in het mysterie van de met NB, NIA, NIE enzovoort gemerkte bronzen munten en dit dank zij een confrontatie van de muntstukken met de handschriften.

«**Metal Detecting**» (Uitgegeven door N.P.C., Sovereign House, Brentwood, Essex CM14 4SE. Jaarabonnement voor het buitenland : 8,60 pond).

Deze nieuwe maandelijkse publikatie (het eerste nummer vermeldt «oktober 1978») wordt uitgegeven door de vereniging N.P.C. die reeds de tijdschriften «Coin Monthly» en «Treasure Hunting» op de markt brengt. De uitgave van het tijdschrift

toont overduidelijk het succes dat in Groot-Brittannië het opsporen van alle onder de grond verstopte voorwerpen kent. De zoekersverenigingen nemen in aantal toe en hun leden zullen met belangstelling de raadgevingen lezen die het nieuwe tijdschrift hen brengt, naast technische gegevens over detectors en verslagen over interessante vondsten.

TIJDSCHRIFTENNIEUWS

Bulletin du Cercle d'études numismatiques

15de jaargang, nr. 3, juli-september 1978 :

M. BAR, A propos des grands bronzes rhodiens de l'époque impériale et en particulier d'une monnaie rare de Domitien

P. BASTIEN, Remploi et retouche de coins sous les règnes de Constance II, Magence et Décence.

Bibliografie :

M. COLAERT, Traité de Numismatique Celtique - Tome II : La Gaule Belgique, par S. Scheers.

E. MICHAUX, Bibliographie Numismatique Supplément : Ordres et Décorations II, par I. Suetens.

«Echo Numismatica» maandelijks tijdschrift Afdeling Tienen

10de jaargang, nr. 10, oktober 1978 :

Onze agenda.

Niet iedere oude munt is een kapitaaltje waard

Met 20 miljoen mark sta je nog nergens.

P.P. SCHRAEPEN, Sterren zijn er niet enkel om te versieren

Voorstel Europese munt.

De uitgifte van een medaille te Waremmé.

Brussel heeft 700 kg goud nodig.

In januari nieuwe riks in omloop.

Duitse archeologen vinden Keltisch koningsgraf

Herinneringsmedaille Jean Rey.

10de jaargang, nr. 11, november 1978 :

«Miscellanea Numismatica» over de doopvont gehouden

Muntensets België 1978.

De eerste vrouw op de dollar.

Een rubriek eens anders dan anders : antiek.

Roebels die wat waard zijn.

Amerika slaat weer goudstukken.

De wilde karper- en bokkesprongen van de dollar, de yen en het goud

Onze maandelijks numismatische speurtocht door de wereld.

10de jaargang, nr. 12, december 1978 :

Miscellanea Numismatica : echo's ...gelukwensen.

Kent U reeds de «groot» van Waremmé ?

De Duitse munt- en geldgeschiedenis van bij de aanvang tot de jaren 1500

Maandelijks Tijdschrift voor Numismatiek «Numismatica Leuven»

5de jaargang, nr. 9, september 1978 :

Mededelingen van het bestuur.

Nieuwe uitgiften - kalender - vragenlijst.

5de jaargang, nr. 10, oktober 1978 :

Mededelingen van het bestuur.

Nieuwe uitgiften.

Muntenteiling van Willem Van Alsenoy

Binnengekomen tijdschriften.

5de jaargang, nr. 11, november 1978 :

Mededelingen van het bestuur

Nieuwe uitgiften.

R. WAERZEGGERS, Kostprijsvergelijking tussen het metalen noodgeld van de stad

Gent en de papieren bons, uitgegeven in vele andere gemeenten tijdens de 1ste

wereldoorlog.

Binnengekomen tijdschriften.

**U kan
in alle kantoren
van de Kredietbank
terecht voor
de aankoop van :**

goud (staven, plaketten)
gouden munten genoteerd op de beurs
replica's van oude gouden munten
nieuwe uitgaven van munten
penningen

Wij nemen graag de tijd voor u

HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

HET 25ste ZOMERSEMINARIE VAN DE A.N.S.

Sinds een kwart eeuw organiseert de American Numismatic Society, gesticht in 1858, elk jaar een tien weken durend zomerseminarie waaraan een beperkt aantal studenten van verscheidene Amerikaanse universiteiten mogen deelnemen. Tienjarige wordt het seminarie geleid door een eminent numismaat. Dit jaar werd de heer Tony Hackens, hoogleraar klassieke archeologie en numismatiek aan de Universiteit Catholique de Louvain, op het seminarie uitgenodigd in de hoedanigheid van «Visiting lecturer».

MISCELLANEA NUMISMATICA.

De heer André Dewil, voorzitter van Numismatica Tienen, laat weten dat er nog slechts een paar exemplaren beschikbaar zijn van «Miscellanea Numismatica», de Nederlandstalige jubileumuitgave van voornoemde afdeling.

Belangstellenden kunnen het boek nog bestellen door storting of overschrijving van de som van 550 BF + 30 BF voor portonkosten op rekening 001-0260155-77 van Numismatica Tienen.

VEILING VAN ALSENOY VAN 4 NOVEMBER 1978

Op zaterdag 4 november 1978 hield de heer W. Van Alsenoy in het De Keyser hotel te Antwerpen voor een ruime belangstelling zijn jongste openbare muntenveiling. Hieronder geven wij een overzicht van een paar opmerkelijke resultaten voor de munten uit de Nederlanden en het koninkrijk België. Naast de gerealiseerde prijs geven wij de schattingsprijs tussen haakjes :

Utrecht - David van Boergondië - Dubbele stuiver 1478 - TB : 4.200 F (2.000 F)
Lodewijk Napoleon - 50 stuiver 1808 - TTB : 10.500 F (8.000 F)
Willem I - 1/2 gulden Brussel 1829 - TTB/SUP : 17.000 F (15.000 F)
Brabant - Jan III - Sint-Pietersgroot - TB/TTB : 6.700 F (5.000 F)
Brabant - Karel II - Patagon Antwerpen 1700 - TTB : 10.100 F (8.000 F)
Brabant-Maria-Theresia - Dubbele soeverein Brussel 1778 - TTB + : 40.000 F (40.000 F)
Brabantse Omwenteling - Zilveren leeuw 1790 - TTB + : 27.000 F (20.000 F)
Doornik - Albrecht en Isabella - Dubbele soeverein z.d. - TTB : 63.000 F (60.000 F)
België - Leopold I - 5 frank 1834 - TB/TTB : 10.000 F (7.000 F)
België - Leopold I - 5 frank 1858 - TTB : 9.500 F (6.000 F)

België - Leopold I - 2 1/2 frank 1848, klein hoofd - TTB : 9.500 F (6.000 F)
België - Leopold I - 2 1/2 frank 1849, groot hoofd - TB/TTB : 6.900 F (6.000 F)
België - Leopold II - 5 frank 1865 - TB/TTB : 10.500 F (8.000 F)
België - Leopold II - 5 frank 1866 - TTB + : 20.000 F (15.000 F).

BELGISCH STUK VAN 10 FRANK OP MUNTPLAATJE VAN 1 FRANK.

De heer Pierre Vannerum uit Sint-Niklaas deelde ons mee dat zijn vriend, de heer Eugeen Van Mele in dezelfde stad woonachtig, in het bezit is van een stuk van 10 frank dat echter geslagen is op een muntplaatje van 1 frank. Het stuk toont aan de voorzijde het hoofd van de koning dat uiteraard onvolledig is. Een gedeelte van de hals ontbreekt terwijl de kin van de vorst de muntkant raakt. Op de keerzijde is alleen het groot staatszegel, waarvan de linker- en de rechterkant ontbreken, en de datum zichtbaar. Het stuk dateert van 1975, heeft een diameter van 21,5 mm en een gewicht van 4,02 g. De landstaal is echter niet meer te achterhalen terwijl het stuk in kwestie ook iets dunner is dan een normaal stuk van 1 frank.

Zijn er onder de verzamelaars nog personen die een dergelijk stuk bezitten ?
Antwoorden naar de redactie te sturen.

DE PENNING «DUIZEND JAAR BRUSSEL»

Men weet dat in 1979 de stad Brussel haar duizendjarig bestaan viert. Bij die gelegenheid zal zij door de Koninklijke Munt van België een gouden herdenkingsmedaille laten slaan, waarvan de karakteristieken overeenkomen met die van het vroegere goudstuk van 20 frank van de Latijnse Muntunie, te weten een diameter van 21 mm, een gewicht van 6,4516 g en een gehalte van 900/1000.

De voorzijde toont het Stadhuis, naar een werk van Wiener, met het opschrift URBS BRUXELLA. De keerzijde stelt de aartsengel Sint-Michiël voor die de draak verplettert en omgeven is door de jaartallen 979-1979. Het betreft een ontwerp van de Brusselse medailleur G. A. Brunet.

De prijs voor deze medaille bedraagt 2.500 frank en zij is verkrijgbaar bij intekening in de banken vanaf 1 december 1978. De oplage is beperkt tot 100.000 exemplaren.

Aanvankelijk had de stad Brussel zich voorgenomen ook zilveren medailles uit te geven maar dit project werd naderhand opgegeven. Het bleek inderdaad dat de gouden Rubenspenning die door de stad Antwerpen op de markt gebracht was een groot succes gekend heeft, hetgeen absoluut niet het geval was voor de zilveren medaille.

De stad Brussel hoopt dat de verkoop van deze gouden medaille een winst zal opleveren van 70 miljoen frank, hetzij dus 700 frank per medaille. Deze verkoop zou dan ongeveer de helft van de voor de festiviteiten voorziene uitgaven (150 miljoen frank) dekken.

**De kasbons
Bank Brussel Lambert
zijn een e
en veilige**

 Bank Brussel Lambert

VEILINGEN EN CATALOGI

Jean Vinchon (77 rue de Richelieu, F-75 002 Paris) organiseerde op 30 en 31 oktober 1978 in het hotel Drouot-Rive Gauche, de verkoop van de door dokter Gustave Houlbert, uit Vichy, opgebouwde verzameling alsmede die van andere muntstukken die aan diverse verzamelaars toebehoorden. Bij testamentaire schikking was de opbrengst van eerstgenoemde verzameling bestemd voor het medisch centrum van Vichy. De belangstelling van de opbouwer ging voornamelijk uit naar antieke munten (enkele zeer prachtige Griekse, Romeinse en Byzantijnse stukken en een belangrijke reeks Gallische munten) en naar de produkten van de Franse muntslag. De verzameling bestond uit meer dan tweehonderd Franse gouden munten, vanaf Philippe IV le Bel tot aan de 3de Republiek, en talrijke zilveren stukken vanaf Karel de Kale. Vermelden wij tenslotte ook nog drie zeldzame bankbiljetten van de Bank Law (1720).

Monnaies et Médailles S.A. (25 Malzgasse, CH-4002 Basel) hield op 26 oktober 1978 de 54ste openbare veiling uitsluitend voorbehouden aan 425 stukken uit de Griekse muntslag in de ruimste betekenis van het woord. Vierentwintig platen tonen de afbeelding van voor- en keerzijde van al de te koop gestelde stukken terwijl op drie overige platen vergrotingen te zien zijn van de belangwekkendste munten uit de veiling.

De voornoemde firma publiceerde eveneens haar lijst van september 1978: Hellenistische tetradrachmen, zilveren munten van het Romeins keizerrijk, diverse goudstukken en zilverstukken uit Zwitserland, Elzas en Hongarije.

Münz Zentrum (42 Rubensstrasse, D-5000 Köln 1) richtte op 23 en 24 oktober jl. in het Inter-Continental hotel een belangrijke veiling in. De catalogus, met talrijke afbeeldingen, telt niet minder dan 435 bladzijden. 4.206 loten kwamen onder de hamer en een overzicht van de voornaamste onderverdelingen maakt duidelijk dat de keuze zeer uitgebreid was: Griekse, Romeinse, Keltische en Byzantijnse munten, stukken uit de periode van de kruistochten, meer dan duizend loten Duitse munten en medailles, Europese munten en stukken uit de overige werelddelen en tenslotte een reeks numismatische boeken en naslagwerken.

Twee reeksen weerhouden een bijzondere aandacht, vooreerst het tweede gedeelte van de verzameling van de consul Meyer uit Teheran bestaande uit munten geslagen voor de Omayyaden en de Abbasiden en de Oosterse provincies van het Abbasidisch keizerrijk. Vervolgens was er een zeer interessante reeks van 600 munten uit de Zuidelijke Nederlanden, met inbegrip van het prinsbisdom Luik, en de verschillende lenen. Om het bij een enkel voorbeeld te houden: de catalogus vermeldde maar eventjes zes exemplaren van de zilveren leeuw van 1790.

Sotheby's (34 New Bondstreet, London W1A 2AA) hield op 12 oktober 1978 de verkoop van munten van de Islam, dit in het kader van een reeks veilingen van voorwerpen behorende tot de Muselmaanse en Iraanse kunst (miniaturen, handschriften, schilderijen, glaswerk, keramiek, textiel, tapijten, enz.). Het merendeel van de munten waren uit goud en waren chronologisch te rangschikken vanaf de eerste Arabo-Sassanidische muntslag tot het einde van de 19de eeuw. De catalogus liet de verscheidenheid en de rijkdom van deze aanmuntingen, die in omloop waren van de zeestraat van Gibraltar tot aan de Indonesische eilanden, goed tot hun recht komen.

Een tweede veiling, op 18 oktober, was gewijd aan antieke, Engelse en buitenlandse munten, historische en herdenkingsmedailles en tenslotte bankbiljetten.

Numismatica Barbara Wendt (5 Kärntnerstrasse, A-1010 Wien) organiseerde van 20 tot 23 november jl. acht zittingen tijdens dewelke 3.361 loten van eigenaar wisselden. De eerste dag kwamen de antieke munten tot aan Hadrianus aan de beurt, vervolgens de Byzantijnse en middeleeuwse stukken terwijl de derde veilingdag voorbehouden was aan de rest van de middeleeuwse stukken en de gouden munten. Twee zittingen brachten Duitse en Oostenrijkse munten onder de hamer en als slotstuk kwamen de buitenlandse munten en medailles aan bod.

Banque Leu (32 Bahnhofstrasse, CH-8022 Zürich) organiseerde op 18 en 19 oktober 1978 een openbare veiling die aanving met een belangrijke serie Oostenrijkse munten en medailles, meer bepaald stukken geslagen voor de Duitse keizers van de familie der Habsburgers, en munten van het Oostenrijks keizerrijk vanaf Frans I tot aan de Republiek van 1918-1938. De veiling bevatte eveneens moderne en hedendaagse munten van talrijke landen, uitgezocht omwille van hun kwaliteit en zeldzaamheid.

Galerie des Monnaies S.A. (6 rue Adhémar-Fabri, CH-1211 Genève 1) hield op 13 en 14 november jl. de verkoop van uitgelezen munten, hetzij wegens hun grote zeldzaamheid hetzij omwille van hun uitzonderlijke staat van bewaring. Na een kleine reeks historiepenningen was het de beurt aan de Zwitserse munten: stukken van de Confederatie, schutterstalers, munten van de Helvetische Republiek en talrijke stukken van de vroegere kantons. De rijkelijk geïllustreerde catalogus eindigt met een 300-tal goudstukken, gaande van de middeleeuwen tot de hedendaagse tijd en waaronder zich interessante stukken bevonden die geslagen waren in de Nederlanden.

L. Raynaud en J.-C. Gamet (9 rue Châteauredon, F-13 001 Marseille) verspreidden op 8 november 1978 een verzameling van gouden Franse en buitenlandse stukken, Griekse, Romeinse, Gallische en Karolingische stukken alsook Franse koninklijke, provinciale en Karolingische munten.

C.N.I. (111 J. Van Elwijckstraat, 1820 Strombeek) gaf de 2de lijst uit gedateerd van september-oktober 1978. De tegen vaste prijzen aangeboden munten zijn

afkomstig uit de Zuidelijke Nederlanden, het koninkrijk België en diverse andere landen.

Banque Populaire du Nord (847 Boulevard de la République, F-59.700 Marcq-en-Baroeul) : geïllustreerde lijst van oktober 1978 bevattende diverse goudstukken en Romeinse munten.

A.G. Van der Dussen B.V. (Hondstraat 5, Maastricht) : lijsten van september en oktober 1978.

Maison Deblain (132 avenue Cyrille Besset, F-6.100 Nice) : lijst van oktober 1978.

TE WEERHOUDEN DATA

24 maart 1979.	Algemene vergadering van het Koninklijk Belgisch Genootschap voor numismatiek
31 maart - 1 april.	Numismatisch salon te Dijon
22 en 23 april.	Numismatisch salon te Metz
28 april.	Jaarlijkse numismatische ruilbeurs van de afdeling Luik
15 en 16 september.	Numismatisch salon te Meaux
11 november.	Internationale numismatische dag te Tienen

LOKAALVERANDERING BIJ DE NUMISMATES DE BRUXELLES

Vanaf 15 februari 1979 zullen de vergaderingen van de afdeling Brussel plaats vinden in C.I.C.B. Arenbergstraat, 1 c en Koningsgalerij, 25 - 1000 Brussel

De ruime lokalen laten toe dat de leden die in de loop van de ruilvergaderingen hun muntkoffers wensen ten toon te stellen hiervoor over voldoende aantal tafels zullen kunnen beschikken.

Deze ruilvergaderingen waaraan alle leden van het Genootschap kunnen deelnemen gaan door de avond van de derde donderdag van de maand. De vergaderingen op de eerste donderdag van de maand worden afwisselend voorbehouden aan spreekbeurten en private veilingen onder de leden van de afdeling.

HEEFT U REEDS UW LIDGELD VOOR 1979 BETAALD ?

Indien niet, stort vandaag nog de som van 325,- B.F. (buitenland : 375,- B.F.) op P.C.R. 000-0846038-04 van het E.G.M.P. te 1200 Brussel of betaal via uw afdeling !

AFDELINGEN

ANTWERPEN	Zaal Servio - J. Jordaensstraat, 108 - Antwerpen. 2de en 4de zaterdag vanaf 13 u.
BERGEN	Les Armes de Bootles - Rue de Nimy - Bergen. 4de zondag van 10 tot 12 u.
BRUGGE	Hotel Terminus - 't Zand, 16 - Brugge. 2de dinsdag te 20 u.
BRUSSEL	C.I.C.B. - Arenbergstraat, 1 c - Brussel. 1ste en 3de donderdag te 20 u.
CHARLEROI	Palais des Beaux-Arts - Place du Manège - Charleroi. 2de zondag van 8,30 tot 12,30 u.
COUVIN	Sacavin - Rue de la Marcelle, 2 - Couvin. 3de zondag van 9,30 tot 12,30 u.
DENDERMONDE	't Gulden Hoofd - Grote Markt, 20 - Dendermonde. 1ste zaterdag van 13 tot 17 u. en 1ste zondag van 9 tot 12 u.
GENT	Sint-Baafskring - Kapucijnenham, 8 - Gent. 1ste en 3de zondag van 9 tot 12 u.
HASSELT	Cultureel Centrum - Kunstlaan, 5 - Hasselt. 1ste zaterdag van 14 tot 18 u.
LA LOUVIERE	Maison du Peuple - Place Jules Mansart, 22 - La Louvière. 4de zondag van 10 tot 12 u.
LEUVEN	Brasserie Nationale - Tiensevest, 20 - Leuven. 1ste zondag van 9 tot 12,30 u.
LUIK	Restaurant Le Jardin - Rue Soeurs de Hasque, 5 - Luik. 3de zondag te 10 u.
NAMEN	Cercle Militaire - Rue Lucien Namèche, 54 - Namen. 1ste zondag te 9 u. en 3de vrijdag te 18,30 u.
NIJVEL	Café Union - Grand' Place, 29 - Nijvel. 1ste zaterdag te 14 u.
TIENEN	Waikke Duys - Oude Leuvensevest, 93 - Tienen. 4de zondag van 9 tot 13 u.
TUBIZE	Stadhuis - 1ste verdieping, zaal B - Grand' Place - Tubize. 3de zondag van 10 tot 12 u.
ZUID-WEST-VLAANDEREN	In 1302 - Burgemeester Malicustraat, 2 - Kortrijk. 3de zondag te 15 u.

JEAN ELSEN

NUMISMAAT

Munten - Penningen

Numismatische Litteratuur
PERIODIEKE LIJSTEN OP AANVRAAG

Specialiteiten

**Munten van Griekenland, Rome, Byzantium, de Kruistochten, de Moslims,
Oost-Europa, Duitsland, Heilig Rooms Rijk, de Zuidelijke Nederlanden en
de Benelux.**

Openingsuren : maandag tot zaterdag van 11 tot 18 u.

Ahornbomenstraat 1-3

1040 Brussel

TEL. : 02-640 24 78